

Методичні публікації

найголовнішими для Скруджа після подорожей із духами? Доведіть.

Вчитель зачитує послання учням від Скруджа з Англії:
Дорогий мій дружний шостий клас!
Це послання я пишу для вас.
Вибачте, що був колись лихим.
В серці вже живе добро моїм.
Дякую, що ви всі зрозуміли,
Що лише добро врятує світ.
Ви підтримали мене й зуміли
До Різдва підготуватися як слід.
Вам усім я шлю палкі вітання,
Хай не покидають вас дива.
Зараз загадайте всі бажання –
І вони здійсняться в ніч Різдва.
Ваш Скрудж

Вчитель: Остання зупинка нашої подорожі – «Свічка бажань»

Вчитель: Я хочу, щоб кожен із вас, передаючи один одному запалену різдвяну свічку, загадав бажання.

На тлі української колядки учні передають свічку і загадують бажання.

Вчитель: Кожна людина прагне бути щасливою, знайти своє місце серед інших. Я хочу, щоб у різдвяній ніч сталося диво, щоб усі люди були добрими та щасливими. «Нехай буде над кожним з нас Боже благословення, його любов і ласка».

III. Підсумок уроку

IV. Домашнє завдання: написати Скруджу різдвяне привітання.

Література

1. Зарубіжна література. 5–11 класи: навч. програми, метод. рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2018/2019 навчальному році / уклад. О. Ю. Котусенко. Харків: Ранок, 2018. 176 с.
2. Ніколенко О. М., Конєва Т. М., Орлова О. В. та ін. Світова література: підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ: Грамота, 2014. 256 с.
3. Діккенс Ч. Різдвяна пісня в прозі. Київ: Знання, 2018. 175 с.

Предмети духовно-морального спрямування

УДК 373.5.091.32:2

Н. З. Никитюк,

учитель історії, вчитель курсу «Основи християнської етики» Нововолинської спеціальної загальноосвітньої школи № 9 Волинської обласної ради, вчитель вищої категорії, учител-методист

Добро і зло*

Конспект уроку з курсу «Основи християнської етики», 5 клас

Подано методичну розробку уроку з використанням різноманітних форм і методів навчання, що створюють умови для реалізації творчого потенціалу дитини і впливають на її почуття. Урок спрямовано на формування найкращих людських рис (бажання творити красу та добро, поважати старших, піклуватися про близькіх).

Ключові слова: любов, доброта, краса, чуйність, доброзичливість, повага, бережливість, небайдужість, піклування, радість.

Nykytiuk N. Z. Good and Evil.

The methodical development of the lesson using various forms and methods of teaching is given, creating conditions for the creativity of a child and affect his feelings. The lesson is aimed at the formation of the best human traits, desire to

create beautiful and good things, respect to elders, care for close people.

Key words: love, kindness, beauty, sensitivity, benevolence, respect, carefulness, sympathy, caring, joy.

* Презентація та додатки – в електронному доповненні до журналу на сайті ВППО.

Методичні публікації

Добро та зло – одвічна тема роздумів і суперечок між філософами, релігіями, звичайними людьми. Такі полярні, взаємовиключні категорії. Все своє життя люди пізнають, що таке добро і зло, милосердя і жорсткість...

Доброта, людяність, порядність – це ті риси характеру, якими повинна володіти кожна людина, і якщо намагатися бути таким, то й проживеш щасливе життя.

«Чини так, як би ти хотів, щоб чинили з тобою», – сказано в Біблії, і це вимір людських стосунків сьогодні й заповіт на багато віків для майбутнього людства. Лише прагнення до високих ідеалів добра, справедливості, прагнення допомогти людям, бути їм потрібним, бути справедливим робить людину щасливою.

Запропонований урок покликаний:

– Ознайомити учнів з поняттям добра і зла, розглянути приклади милосердних вчинків, підвести до розуміння, що допомагаючи іншим, збагачуємося духовно.

– Розвивати вміння визначати й окреслювати суть категорій «добро» і «зло»; порівнювати, аналізувати, оцінювати вчинки – свої та інших.

– Виховувати почуття доброти, милосердя, бажання допомагати людям, заохочувати дітей здійснювати добре вчинки.

Основні поняття: добро, зло, милосердя.

Обладнання: тексти, вислови з Біблії, плакати, відеопрезентація.

Xід уроку

I. Організаційна частина

Доброго дня, любі діти! Я прошу вас хвилину постояти. Хай першими сядуть уважність та щирість, другими – сердечність та чуйність, а згодом – доброта і милосердя. Ви завагалися? А чому? Я не випадково зупинила вас. Кожен на хвилину замислився над чистими джерелами своєї душі.

Добро і зло – це зовсім не сусіди.

Живуть вони на двох материках.

На першому, де зло, – там завжди біди;

Там, де Добро, – приносить щастя птах...

Вправа «Криголам „Сонечко“

Поверніться, будь ласка, один до одного, покладіть свою долоню на долоню своєму товаришеві. Ви відчуваєте тепло його руки. Це тепло його серця. Воно зігріває вас, так як і тепло ваших душ може зігріти близького.

Потріть долоньки одна об одну, щоб відчути ще більше тепло. «Зліпіть» уявну кульку з вашого тепла

і добра та відправте з долоньки, подувши, комусь із однокласників. Подаруйте щиру усмішку один одному й нашим гостям. Нехай ваше тепло, ніби свічка, зігріває їх своїм вогником. А я бажаю вам плідної праці та цікавого уроку.

II. Актуалізація опорних знань

Сьогодні у нас незвичайний урок, предмет обговорення якого не має терміну давності. Це те, що ніколи не вийде з життя людей. Всі хочуть його отримувати, але не всі можуть його робити.

Ми з вами вже дізналися багато цікавого та нового про світ і про нас самих. Отже:

- Хто є творцем усього, що оточує нас?
- Кого Бог створив схожими на Себе?
- Якими Бог хоче бачити нас?

Про одну з перечислених вами християнських чеснот ми будемо сьогодні вести мову, а про яку саме – ви дізнаєтесь, виконавши завдання.

Робота в групах

З кожного рядка таблиці випишіть літери, які не повторюються, ю утворіть слово.

О	О	А	Р	Д	Р	А	К	О	К
О	А	М	А	М	Н	Н	М	У	У
Л	О	А	М	А	О	Б	М	Л	О
Д	У	Ж	Р	У	А	А	Ж	Д	Д
О	Ш	Г	Є	Є	Ш	Г	Ї	Ї	ІІІ

ДОБРО

Т	О	Л	О	М	Л	М	А	О	А
З	Ж	Й	З	В	Й	Ж	М	М	Ж
Е	Ю	О	Е	Ю	Х	Є	С	Х	Х
А	У	Е	О	О	Е	У	Р	А	А
К	К	З	И	З	Ф	Ф	С	С	С

ТВОРИ

Отже, говорити будемо ми сьогодні про добро. А коли об'єднаємо ці два слова, то отримаємо девіз уроку, що повинен стати девізом життя: «Твори добро завжди і всюди! Нехай тебе шанують люди».

За давньогрецькою міфологією, коли Пандора відкрила скриньку, яку в жодному разі не можна було відкривати, на весь світ і на всіх його мешканців посыпалися нескінчені біди та неприємності. А зараз я хочу відкрити «Скриньку доброти», аби на нас усіх посыпалися нескінчені людські чесноти, що спонукали би нас робити лише добре вчинки.

III. Мотивація навчальної діяльності

Сказав мудрець:

– Живи, добро звершай!
Та нагород за це не вимагай.
Лише в добро і вищу правду віра
Людину відрізня від мавпи і від звіра.
Хай оживає істина стара:
Людина починається з добра!

Так, саме з добра. З добра до інших людей і всього навколошнього. Адже в Біблії сказано: «Люби близького свого, як самого себе».

– Діти, як ви думаєте, легко чи важко бути доброю людиною?

Існує така легенда: коли народжується дитина, Бог запалює на небі нову зірку і посилає дитині янгола-охоронця, щоб той оберігав її від усякої біди. Уві сні янгол цілує дитину тричі: в чоло – щоб вона росла розумною, в личко – щоб була красivoю, і в груди – аби здоров'я, любов і доброта вселилися в її тіло, серце і душу. Коли людина робить добре справи, янгол радіє, а якщо злі – плаче, тужить, утрачає свої сили.

IV. Повідомлення теми та очікуваних результатів

Тож сьогодні ми з вами з'ясуємо, що таке добро, а що таке зло, спробуємо навчитися оцінювати добре та погані вчинки, розповідати, якою має бути і як повинна чинити добра людина. А ще я маю велику надію, що після нашого уроку у вас прокинеться бажання стати ще кращими і добрішими. (Учні записують тему уроку).

V. Вивчення нового матеріалу

– Здавна на землі люди цінували праведне життя – чесне, щире, відкрите, правдиве. Зло, як відомо, довго не забувається і породжує нове зло. А от добро примножує добро. Не давайте злу побороти добро! В Біблії сказано: найщастильніші ті люди, які думають не про себе, а про інших і творять їм добро.

– А ще в Біблії говориться: добра людина не та, що вміє робити добро, а та, що не вміє робити зла.

Як ви розумієте такі слова?

Доброта – найбільша цінність нашого життя, найкраща риса характеру людини. Це саме та риса, що коштує так дешево, але цінується так дорого. Її не можна купити ні за які гроши, вона по краплиночці виховується з малечкою, її дитина вбирає з молоком матері та протягом усього життя дарує світу. До неї не можна доторкнутися, понюхати її, посмакувати. Добро можна тільки відчути. То що ж таке доброта у вашому розумінні?

Складання «Асоціативного куща» (метод «Гронування»)

– З чим можна порівняти добро? (Із сонцем).

– Скільки променів у сонця? (Дуже багато).

– Якщо добро схоже на сонце, то його промінчики – це складники добра. Прикрасімо наше сонце словами добра. Із поданих рис людської поведінки оберіть ті, які на вашу думку, притаманні добру. (Запропоновані риси: щедрість, людяність, чуйність, щирість, любов, милосердя, допомога, вірність, недбалість, жорстокість, заздрість, байдужість. Діти обирають і прикріплюють їх на кінці променів).

– Ви не обрали недбалість, жорстокість, заздрість, байдужість. Чому? (Бо це зло).

– Що ж таке добро? (Відповіді дітей).

– Отже, добро – це все гарне в житті людей, що відповідає їхнім інтересам, бажанням, мріям. Це те, що допомагає нам радіти, любити, співчувати. Це почуття й усвідомлення людиною своєї здатності творити благо. Зло – противлежність добра, все погане у житті, те, що комусь завдає болю, викликає страждання.

– Запишімо в етичний словничок слова: добро, милосердя, допомога і завжди пам'ятаймо та примножуймо їх.

У вашому дитячому серці може прорости насіння доброти, зробивши серце добрим. Але зло теж не спить. Воно розкидає зло насіння. Тоді все залежить від самої дитини: яке насіння захоче вона виплекати у своєму серці, те й проросте. І сьогодні в кінці уроку ми засіємо наше серце тим насінням, яке ви зберете протягом нашої спільноти роботи. (Показ серця).

Як за сонцем визначаємо пору року або дня, так із добром співвідносимо свої слова та вчинки. Щоб справи були ваші добрими, треба, щоб і думки та слова теж були добрими.

Добри серця – це сади.

Добри слова – це коріння.

Добри думки – квіти.

Добри справи – плоди.

І від того, якими будуть ваші вчинки, залежатиме, що про вас казатимуть. Та й самі ви судите про людей за їхніми вчинками.

Отож, «робіть так, щоб людям, які вас оточують, було добро», – писав Сухомлинський.

Подивімось на конкретні вчинки дітей, прослухавши оповідання Василя Сухомлинського «У Галинки радість». (Випереджальне завдання).

Бесіда за змістом прочитаного

– Чи розділили друзі Галинчину радість?

– Що можна сказати про Івана та Максима? Були вони добрі?

Методичні публікації

– А як ви оцінюєте поведінку Володі?

– Ми не можемо сказати, що ці діти були злі чи недобрі. Але впевнено можна сказати, що вони були байдужі до людської радості. А завтра можуть стати байдужими і до людського горя, до людської біди. Бути добрим – це не тільки здатність допомагати. Бути добрим – це здатність радіти чужим радощам, успіхам, сприймати чужу радість, як свою.

Подумайте, як би вчинили ви і яке зерно плекаєте у своєму серці.

Хто ж допоможе нам виплекати це зерно доброти? Про це ми дізнаємось з інсценізації вірша «Зорі».

(На лаві сидить Мати в українському одязі, напроти неї – Донечка).

Донечка:

Мамо, люба, глянь, як сяють ясні зорі золоті!

Мати:

– Кажуть люди: то не зорі,

Сяють душі то святі.

Кажуть, хто у нас на світі

Вік свій праведно прожив,

Хто умів людей любити,

Зла ні кому не робив,

Бог послав того на небо,

Ясно зіркою сяять...

Донечка:

– Правда, мамо, то все душі,

А не зорі там горячі?

Так навчи ж мене, голубко,

Щоб і я так прожила,

Щоб добро робити вміла,

І робить не вміла зла.

Бесіда.

– Чим, на думку поета, є зорі?

– Душі яких людей перетворилися на зорі?

– Хто вчить нас праведного і доброго життя?

– Як потрібно прожити своє життя?

Учитель: Тож і ми, діти, робімо лише добре справи.

Гра «Найчуйніший, наймилосердніший»

А зараз я пропоную вам гру. Потрібно визначити, як краще допомогти людям в тій чи іншій ситуації.

1. Ви почули плач дитини у дворі.

2. Ваш друг отримав погану оцінку.

3. Ваша бабуся потрапила до лікарні.

4. На вулиці знепритомніла незнайома людина.

– Тож чи просто бути добрим? (Відповіді дітей).

– Нехай ваші серця будуть переповнені лише добром, милосердям, любов'ю. Не допускайте зла до своїх сердець і до сердець інших.

Фізкультхвилинка

Руки до неба я піднімаю (піднімають руки вгору).

Щиро Бога благаю:

Дай сили і вміння (показують руками на себе)

Творити добро,

І ненавидіти будь-яке зло (розводять руки).

Бог подарував нам розум, щоб ми розуміли, як робити добро, добре серце – щоб ми любили Бога і людей, і волю – щоб ми бажали робити добро. А чи завжди ми добре користуємося дарами, які дав нам Бог?

Буває і так, що ми втрачаємо Божий дарунок, коли не хочемо робити добра собі й іншим людям. Хтось із нас сердиться, ображаеться, лінується, не слухається батьків і не допомагає їм. Отже, зло також знаходить місце в душі. Але наш Творець не залишає нас. Він дав нам у душі особливий голос. Цей голос підказує нам, що добре, а що погано. Він є в душі кожної людини і називається совістю. Совість спонукає соромитися лихих вчинків і перемагати зло добрим.

Гра «Подолай зло»

Тож спробуймо подолати погані риси характеру, дібравши до них людські чесноти. Слов, які стосуються добра, записані на світлих стикерах, а слова, які стосуються зла, – на темних. Вам потрібно відтворити відповідність наведених слів – антонімів.

Гордinya	Смирення
Ненависть	Любов
Гнів	Ласка
Скупість	Щедрість
Бруд	Чистота
Лінощі	Працелюбність

Совість у нашій душі – це неначе вогник свічки (запалюємо свічку), коли совість не спить – світло в душі людській. Якщо ми не забуватимемо про неї, питатимемо її: «Чи добре те, що я роблю?», то совість наша ніколи не згасне. А якщо не берегти її – будемо злими, байдужими до людей, ледачими, і вогник погасне, у душі запанує пітьма, і ніхто не підкаже, як робити добро й не чинити зла.

VI. Закріплення вивченого матеріалу

Про добро говориться в Біблії, у творах письменників, прислів'ях та приказках.

Вправа «Знайди пару»

Перед вами на дошці записано частинки висловів. Вам потрібно правильно з'єднати ці частинки, тобто дібрати пару.

Роби добро,
На зло завжди
Будь прикладом
І все, що чините, робіть
Завжди слухайся і поважай
Стався до людей так,

остерігайся зла
плати добром
для інших людей
немов Господові, а не людям!
своїх батьків
як хочеш, щоб вони ставилися
до тебе

винагороди. Служіть людям навіть тоді, коли ви знаєте, що вони не віддячать вам нічим.

VII. Підсумок уроку

1. Підсумкова бесіда

– Яку християнську чесноту ми вивчали на уроці?

– Що потрібно робити, щоб у серці поселилась доброта?

– Чи хотіли б ви змінити щось у своїй поведінці?

Метод «Гронування»

– До вивченого нами християнської чесноти доберімо слова, які характеризують її: два прикметники, три дієслова, фразу-висновок, синонім.

Добро

Яке? Світле, тепле.

Що робить? Зігріває, допомагає, радує.

Фраза-висновок: Усе гарне в житті людей.

Синонім – милосердя.

2. Гра «Коло радості»

– Ви пам'ятаєте оповідання «Коло радості»?

– Створімо і ми наше коло радості. Часто достатньо дуже маленької іскри, щоб вибухнула велика кількість динаміту. Але досить іскорки доброти, щедрості – і світ почне змінюватися. Візьміться за руки. Я даю тобі цю фігурку ангела і бажаю бути доброю і щирою. (*Діти по черзі передають фігурку ангела один одному і промовляють певні побажання*).

Вручення пам'яток.

– Діти, щоб ви пам'ятали наші уроки добра і милосердя, я хочу вам подарувати пам'ятки. Там записано висновки з нашого уроку. Ви їх ще добре вдома перечитаєте і вивчите. Це буде ще одне ваше домашнє завдання.

А ми з вами в щоденних наших молитвах просімо в Бога добра, уміння робити добро, сили і мудрості жити по-доброму, тобто по-Божому.

На цьому урок закінчено, дякую всім за увагу і старанність.

Література

1. Жуковський В. М., Лахман Н. М., Саннікова Т. В., Філіпчук С. В. та ін. Основи християнської етики. 5 клас: підручник. Київ: Літера, 2008. 224 с.
2. Основи християнської етики. 5 клас: хрестоматія / ред. В. М. Жуковський; упоряд. І. Є. Мазур. Київ: Літера ЛТД, 2008. 248 с.
3. Жуковський В., Лахман Н., Саннікова Т. та ін. Основи християнської етики. 5 клас: посіб. для вчителя. Острог, 2007.
4. Жуковський В. М. Методика викладання основ християнської етики в школі. Острог, 2007.
5. Жуковський В. М., Петровський В. В., Макогнюк С. В. Музика і спів на уроках християнської етики: навч.-метод. посіб. для учнів 5–6 класів. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Остроз. акад.», 2012. 2-ге вид., доп. і випр. 176 с.